

MEDELANDEN FRÅN
SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN

ÅRGÅNG V

DEN 12 MARS

ÅRGÅNG V

Nr 23

1920

Nr 23

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: REINHOLD NAUCLER

SVENSKA
TEKNOLOGFÖRENINGENS
VERKSAMHET UNDER ÅR 1919

STYRELSE- OCH REVISIONSBERÄTTELSE AV-
GIVNA TILL FÖRENINGENS

STÄMMA DEN 23 MARS 1920

AV

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS
STYRELSE
OCH FÖRENINGENS REVISORER

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS
FASTIGHETSAKTIEBOLAGS STYRELSE-
BERÄTTELSE FÖR ÅR 1919

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS HANDLINGAR. 130.

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS VERKSAMHET UNDER ÅR 1919.

Till Svenska Teknologföreningen.

Styrelsen för Svenska Teknologföreningen får härmed avgiva berättelse över Föreningens verksamhet under år 1919.

1. Medlemmar.

Under året hava i Föreningen inträtt 207 st. nya ledamöter, därav 109 st. förutvarande medlemmar av Tekniska Högskolans studentkår.

Enligt vad känt är, har Föreningen under året genom döden förlorat 39 st. ledamöter, nämligen:

TRANCHELL, CARL, direktör
SVALANDER, EDVARD, ingenjör
CORIN, AXEL RUDOLF, f. d. överdirektör
BOBERG, NILS GUSTAF GOTTFRID, civilingenjör
BERGH, EINAR ALF AXELSSON, civilingenjör
SMITH, OTTO E., direktör
NAUCKHOFF, E. GUSTAF R., fil. d:r.
JOHANSSON, DANIEL, bergsingenjör
THOLANDER, FREDRIK K., bergsingenjör
AVÉN, CARL GUSTAF, major
NYSTEDT, THURE GUSTAF, mariningenjör
DURLING, NILS HENRIK, civilingenjör
GRIBE, IVAR, arkitekt
LARSSON, FRITZ WALDEMAR ZACHARIAS, civilingenjör

NILSSON, JOHN, ingenjör
 BERGSTRÖM, JOHAN GUSTAF, ingenjör
 OLSSON, A., disponent
 SALIN, KASPER ERIK, f. d. stadsarkitekt
 NISBETH, CARL GUSTAF MATHIAS, civilingenjör
 ÅSPELIN, CHRISTIAN, brukspatron
 RENNERFELT GUSTAF OTTO, civilingenjör
 ERIKSON, CARL THURE, civilingenjör
 NILSSON, K. EDVIN V., civilingenjör
 LUNDBERG, AUGUST EDVARD, ingenjör
 LAGERLÖF, DANIEL, civilingenjör
 AF BJERKÉN, PEHR K., professor
 ROBSAHM, TYCKO R., ingenjör
 LUTHMAN, KARL GUSTAF, ingenjör
 VICTORIN, NILS, kapten
 HEDIN, GUSTAW NICOLAUS, ingenjör
 SUNDGREN, THEODOR, ingenjör
 DEHLÉN, E. H., maskiningenjör
 ENQUIST, FREDRIK LEONARD, bergsingenjör
 ROMAN, ANDERS JOHAN, direktör
 GIÖBEL, AXEL, disponent
 ERICSSON, STEN VIKTOR, civilingenjör
 BERNHARDT, BROR RICHTER GUSTAF, civilingenjör
 FAGERSTRÖM, ERNST ELIS FRIDOLF, ingenjör
 WETTERDAL GUSTAF LUDVIG, f. d. bergmästare.

Stadsgad årlig avgift har erlagts av 2 408 ledamöter, varav 1 149 voro bosatta i Stockholm med omnejd, 1 200 i landsorten och 59 i utlandet. Dessutom har ständig ledamotsavgift erlagts av 11 ledamöter, varigenom antalet ständiga ledamöter under året stigit till 89. De nyinträdandes antal var 207 och hela antalet röstberättigade ledamöter uppgick vid årets slut till 2 704.

2. Sammanträden.

Inom Föreningen hava under året hållits 8 sammanträden, nämligen Föreningens årsmöte den 21 och 22

mars 1919, 3 stämmor, 2 ordinarie och 1 extra, 4 allmänna sammankomster med Föreningen i dess helhet samt 49 avdelningssammanträden, sålunda fördelade:

Avd. för Mekanik	8
» » Elektroteknik	11
» » Husbyggnadskonst	8
» » Väg- och Vattenbyggnadskonst...	10
» » Kemi och Bergsvetenskap	8
» » Skeppsbyggnadskonst	2
» » Teknisk undervisning	2
Summa	49

I ovanstående är inräknat Avdelning för Mekaniks årsmöte den 30 okt. Det sjätte allmänna kemistmötet anordnat av avdelning för Kemi och Bergsvetenskap avhölls å Föreningens lokal den 30 och 31 maj.

Föreningens styrelse har under året hållit 10 sammanträden.

3. Kommittéer.

Följande kommittéer hava under året avslutat, resp. tillsatts, men ännu ej avslutat sitt arbete:

1. Avslutade:

Kommitté	Avd.
Ekonomikommittén	—
Förber. svensk-amerikanska ingenjörskommittén.....	—
Förgasningsbrännarekommittén	M.
Patentlagkommittén I	—
Tegelnormkommittén III	H. V.
Överspänningskommittén	E.
	= 6 st.

2. Tillsatta, ännu vid årsskiftet 1919—1920 ej avslutade:

Kommitté	Avd.
Järnrådskommittén	E.
Patentlagkommittén II	—

Svensk-amerikanska ing.- och arkitektmötets 1920 generalkommitté	—
D:o d:o organisationskommitté	—
Valkommittén för år 1920	—
	= 5 st.

4. Samarbete med andra tekniska föreningar.

Bland med Svenska Teknologföreningen korresponderande föreningar har under 1919 tillkommit:

Landskrona tekniska förening

Den av de samarbetande tekniska föreningarna tillsatta delegationen för frågan om den högre tekniska undervisningen har den 31 okt. 1919 avgivit ett omfattande utlåtande, vilket tillställts respektive föreningar för yttrande.

Vid tekniskt-hygieniskt möte i Köpenhamn 2—5 september representerades Svenska Teknologföreningen av stadsarkitekten S. Westholm.

Mellan representanter för de svenska, norska och danska elektriska kommittéerna ha sammanträden hållits i Stockholm den 29 och 30 september 1919, varvid förberedande överenskommelser träffats om för de tre skandinaviska länderna gemensamma normer för elektriska maskiner, i huvudsak överensstämmande med de av Svenska Teknologföreningens Avdelning för Elektroteknik preliminärt antagna normerna.

Med Dansk Ingenjörsförening har preliminärt underhandlats angående skandinaviskt samarbete för bestämmelser om järnbetongkonstruktioner på grundval av från Avdelningen för Väg- och Vattenbyggnadskonst avgivet utlåtande.

5. Medlemskap i andra föreningar.

Svenska Teknologföreningen har under året varit korporativ medlem i följande sammanslutningar:

Sveriges tekniskt-industriella skiljedomsinstitut;

Intern. Verband f. Gewerb. Rechtsschutz;

Assoc. perm. des Congrès de Navigation.

Till Samfund för Hembygdsvård hava under året varit anslutna Föreningens Avdelningar för Husbyggnadskonst, Elektroteknik, Väg- och Vattenbyggnadskonst samt Kemi och Bergsvetenskap.

6. Stadgar och ordningsregler.

Vid extra stämma den 17 november 1919 delgavs Föreningen förslag från Styrelsen om ändring av stadgarnas §§ 20, 21 och 22 och beslöts sedermera vid ordinarie stämman den 19 samma månad enhälligt, att dessa paragrafer skola från och med utgången av december 1919 hava följande lydelse:

»§ 20.

I Föreningen invald ledamot har att erlägga en inträdesavgift av 50 kronor. För förutvarande medlem av Tekniska Högskolans Studentkår, vilken enligt § 4 inträder som ledamot i Föreningen eller inväljes i Föreningen före fyllda 30 år, utgör dock inträdesavgiften 15 kronor.

§ 21.

Ledamot erlägger på tid, som av Föreningens Styrelse bestämmes, en årsavgift, vilken utgör:

- a) för i Stockholm med omnejd bosatta personer:
under 30 år.....	35 kronor
och över 30 år	45 »
- ledamöter över 60 år dock obetaget att erlägga den lägre avgiften, 35 kronor;
- b) för övriga ledamöter
 25 » |

Årsavgift fordras ej under det år, då inträdesavgift erlagts.

§ 22.

Ledamot, som på en gång erlägger 500 kronor är för all framtid från årsavgift befriad.»

Vid extra stämma den 17 nov. 1919 antogs en ny § 12 i ordningsreglerna av följande lydelse:

»§ 12.

Vid novemberstämman tillsättes en valkommitté om sju personer, vilken åligger att föreslå kandidater till i stadgarnas § 16 föreskrivna val. I denna kommitté utser Föreningens ordförande två ledamöter, därav en som sammankallande, och Föreningen fem. Dock vare Föreningens ledamöter obetaget att vid val föreslå andra kandidater.

Vid samma stämma utser Föreningen sina kandidater till valet av en av revisorerna och en suppleant för denna för det följande året inom Aktiebolaget Svenska Teknologföreningens förlag.»

I enlighet härmed utsågs å ordinarie novemberstämman en valkommitté för år 1920.

7. Föreningshusfrågan.

Styrelsens för Föreningens Fastighetsaktiebolag strävanden hava under 1919 avsett nybyggets igångsättande i enlighet med de fastställda ritningarna. Alla ansträngningar i detta syfte hava emellertid gäckats av ständigt stigande byggnadspris. Byggnadsföretagets finansiering kräver därför numera betydligt större kapital. För att möjliggöra behövlig ny kapitalanskaffning har bolagsordningen ändrats, så att aktiekapitalet numera utgöres förutom av de inbetalda stamaktierna på tillsammans 8 000 kronor även av preferensaktier intill ett belopp av 700 000 kronor. Vid årsskiftet hade tecknats sådana preferensaktier till ett belopp av kr. 370 200, att betalas med motsvarande belopp i bolagets obligationer. (Obligationslånens sammanlagda, inbetalda belopp är 558 500 kr.).

I skrivelse av 26 juni meddelade bolaget, att byggnadskostnaderna stigit, så att den för Föreningen beräknade och avtalade hyran omöjligt kan bibehållas, utan måste

betydligt höjas, om bolaget skall bliva i stånd att genomföra sin uppgift. Av skrivelsen framgick även, att bolagets styrelse i samband med utbytet av obligationer mot preferensaktier tagit vissa initiativ, som väntades skola leda till att stärka Föreningens förmåga att bära sådan högre hyra. I följd av dessa åtgärder hava vid årsskiftet av de obligationer, som anmälts till utbyte mot preferensaktier, skänkts till Föreningen obligationer till ett nominellt belopp av ej mindre än 105 500 kronor.

8. Teknisk Tidskrift och Föreningens förlagsverksamhet.

Förlagsbolagets verksamhet har under år 1919 i rätt hög grad utvecklats, och hänvisas beträffande densamma till bolagets års- och revisionsberättelser.

Antalet textsidor i Teknisk Tidskrifts olika avdelningar i årgångarna för 1918 resp. 1919 angives nedan:

	Antalet textsidor	
	år 1918	år 1919
Veckoupplagan	360	544*
Avdelning för Mekanik	164	164
» » Elektroteknik	160	170
» » Arkitektur	196	154
» » Väg- och vattenbyggnadskonst	196	148
» » Kemi och Bergsvetenskap ...	192	202*
» » D:o fört. å mutsedlar	103	77
» » Skeppsbyggnadskonst.....	92	176
	Summa 1 463 1 635	

9. Pristävlingar m. m.

På förekommen anledning framflyttades tiden för inlämnande av tävlingsskrifter till 1919 års Polhemspristävling till den 1 dec. 1919. Vid tävlingstidens utgång hade

* Inberäknat specialhäfte.

inkommit 10 st. tävlingsskrifter, för vilkas granskning Styrelsen vid sitt januarisammanträde 1920 utsett, med hänsyn till de olika skrifternas ämnen, lämpliga sakkunniga. Sedan dessas utlåtanden inkommit, kommer Styrelsen att i vanlig ordning besluta om eventuell prisutdelning.

Ett stipendium från *Ahlsellska fonden* har under året för första gången utdelats.

10. Övriga inom Föreningen behandlade viktigare ärenden.

Vid de allmänna föreningsammanträdena hava, frånsett inre föreningsangelägenheter, förekommit följande föredrag och diskussioner:

Vid allmänna sammankomsten *den 19 februari*:

»1915 års bangårdskommissions förslag till nya bangårdsanordningar i Stockholm», föredrag av förste byrådirektör *A. G. Hellgren*, åtföljt av en synnerligen livlig diskussion, vilken fortsattes å extra allmän sammankomst *den 3 mars*, då inledningsanförande hölls av överstelöjtnant *H. Kinberg*, vilken särskilt belyste kommissionens synpunkter och förslagets betydelse för Stockholms stad.

Då under diskussionerna ej något yrkande framkommit, fattades rörande den behandlade frågan ej något beslut.

Vid Föreningens stämma *den 20 mars* redogjorde marindirektör *I. Engström* för av Föreningens elevpraktikkommitté avgivet utlåtande och förslag rörande *Kungl. Tekniska Högskolans elevs praktik*. Ärendet återremitterades till Styrelsen för de ytterligare åtgärder, som kunde befinnas lämpliga, och har Styrelsen därefter anmodat kommittén vidtaga vissa kompletteringar av sitt utlåtande.

Vid årsmötet *den 21 mars*.

»Elektrifiering av Sveriges statsbanor», föredrag av byråchefen *J. A. Öfverholm*.

»Lagstadgad arbetstid», diskussion med inledningsföredrag av docent *Gösta Bagge* (skriftligt), fil. d:r *I. Hallberg*, överingenjör *E. A. Forsberg*, disponent *Tord Magnu-*

son och direktör *Thor Blomqvist*, vilka var för sig belyste frågan med hänsyn till olika arbetaregrupper. En mycket livlig diskussion följde, men någon resolution framlades ej.

»*Haandverkerundervisningen i Danmark og Ingeniörvidenskabens bidrag til dens videre Udvikling*», föredrag av professor *A. Lütken*. I anslutning härtill lämnade rektor *S. Elvius* några meddelanden om yrkesundervisningen vid Tekniska skolan i Västerås.

»*Tekniska och ekonomiska förutsättningar för järntillverkningen hos våra utländska järnleverantörer jämförda med förutsättningarna för inhemsk tillverkning*», föredrag av bergsingenjör *Ivar Olsson*.

Vid allmän sammankomst *den 8 sept.*:

»*Intryck från U. S. A. 1918 och 1919*», föredrag av civilingenjör *Gösta Lindman*.

Vid allmän sammankomst *den 15 okt.*:

»*Utbildning i befälsföring*», föredrag av kapten *S. Wahlström*, som härvid redogjorde för de resultat, vartill särskilda kommitterade kommit i fråga om dylik utbildning för flottans officerare och angav riktlinjer, som i enlighet härmed syntes kunna tillämpas även för utbildning av befäl inom industrien. Under den följande diskussionen uttalade flera talare sitt livliga intresse för tillkomsten av ett svenskt psykotekniskt institut.

Det av patentlagstiftningskommittén utarbetade förslaget till *ny patentlag* har remitterats till Föreningen för yttrande och tillsatte styrelsen en tremannakommitté för utlåtande angående de delar av förslaget, gällande patentavgifterna, rörande vilka skyndsamt behandling erfordrades. Vid stämman *den 19 nov.* höll denna kommittés ordförande, överingenjör *E. A. Forsberg*, ett föredrag om lagförslaget, och uppdrogs åt Styrelsen att tillsätta en större kommitté för ärendets behandling, vilket skedde vid Styrelsens decembersammanträde. Tremannakommitténs utlåtande om de delar av lag-

förslaget, som avse patentavgifterna, har av Styrelsen vidarebefordrats till Kungl. Maj:t.

På initiativ av civilingenjör *R. R:son Schlyter* har Styrelsen anmodat en kommitté av sex personer att inkomma med förslag till åtgärder för åstadkommande av ett *tekniskt museum*. Sedan kommittén i dec. avgivit utlåtande, har styrelsen i jan. 1920 avlåtit skrivelse i ärendet till Ingenjörsvetenskapsakademien.

I anledning av remiss från Kungl. Kommerskollegium har Avdelningen för Husbyggnadskonst avgivit utlåtande angående frågan om anordnande av *pristävlingar för standardmateriel för husbyggnader*. Inom avdelningen har en särskild kommitté även varit verksam för behandling av härmed sammanhörande frågor och har framlagt ett av avdelningen biträtt förslag om inrättande av ett *standardiseringskontor för husbyggnadsmaterialier*. För startandet av ett dylikt kontor har avdelningen även begärt, att Föreningens Styrelse skulle göra framställning till Kungl. Maj:t om bidrag, och har Styrelsen vid sammanträde i januari 1920 beslutit avlåta underdånig skrivelse härom.

Avdelningen för Mekanik har fattat beslut angående till Föreningens yttrande remitterat förslag till »*Säkerhetsföreskrifter för kok- och värmeapparater med förgasningsbrännare för flytande bränsle*», och är skrivelse i ärendet avlåten till Kungl. Socialstyrelsen.

Förslaget till *ändrad organisation av lantmäteriväsendet* har föranlett skrivelse från Avdelningen för Väg- och Vattenbyggnadskonst till Riksdagens jordbruksutskott.

Angående förslaget till *föreskrifter rörande kapacitet m. m. hos läns- och brandpumpar* har av Avdelningen för Skeppbyggnadskonst efter härom gjord framställning avgivet utlåtande expedierats till K. Kommerskollegii fartygsinspektionsavdelning.

Rörande lagförslaget om *innehav av destillationsapparater* har i Föreningens namn enligt förslag av Avdelningen för

Kemi och Bergsvetenskap avlåtit skrivelse till Riksdagens bevillningsutskott.

Om utredning för erhållande av *enhelliga grundlinjer för en generalplan över Stockholm* har Avdelningen för Husbyggnadskonst hemställt hos Stockholms stadsfullmäktige.

Efter hemställan från Sveriges Elektroindustrieförening har ett samarbete mellan Svenska Teknologföreningen och nämnda förening samt representanter för vissa myndigheter kommit till stånd för utarbetande av *normer för standardisering inom elektroindustrien*.

Sedan från den centralkommitté, som handhade ordnandet av den svenska ingenjörskongressen i Chicago 1915, inkommit förfrågan, huruvida Svenska Teknologföreningen ville ställa sig i spetsen för anordnande av ett svensk-amerikanskt ingenjörsmöte i Stockholm sommaren 1920, hölls den 8 sept. 1919 ett extra sammanträde inom Svenska Teknologföreningen, varvid beslöts att utfärda inbjudan till ett *svensk-amerikanskt ingenjör- och arkitektmöte i Stockholm 1920*, och bestämdes, att tiden härför skulle sättas till slutet av maj eller början av juni månad. Föreningen tillsatte för mötets anordnande dels en större generalkommitté, dels en organisationskommitté, vilken sistnämnda sedermera inom sig utsett ett flertal subkommittéer. Ingresset för mötet har visat sig synnerligen stort inom såväl svenska som svensk-amerikanska ingenjörskretsar. På grund av att mötestiden bör anpassas efter Svenska Amerikalinjens båtlägenheter, torde mötet komma att hållas omkring midsommartiden. I anslutning till detsamma anordnas en serie resor inom Sverige.

Avdelningen för Husbyggnadskonst har beslutat att i Sverige under sommaren 1920 anordna ett *interskandinaviskt arkitektmöte* och vidtagit förberedande åtgärder härför.

11. Handböcker och handlingar.

Av Föreningens handlingar hava följande nummer utkommit:

- N:r 122. *Svenska Teknologföreningens verksamhet under år 1918*. Berättelser, avgivna till föreningens stämma den 20 mars 1919 av Svenska Teknologföreningens styrelse jämte *Svenska Teknologföreningens Fastighets A.-B:s styrelseberättelse* och utdrag ur *A.-B:s Svenska Teknologföreningens förlag styrelseberättelse*. (F)
- N:r 123. *Utlåtande och förslag* angående *Kungl. Tekniska Högskolans elevers praktik*, avgivet av kommitterade, utsedda av Svenska Teknologföreningen och Tekniska Högskolans Studentkår. (F)
- N:r 124. *Svenska Teknologföreningens verksamhet 1918*. Revisionsberättelse. (F)
- N:r 125. *Förslag till Regler och Råd beträffande isolation, jordning och överspänningsskydd o. d. vid elektriska starkströmsanläggningar*, avgivet av Svenska Teknologföreningens Avdelning för Elektroteknik den 23 jan. 1912 tillsatta kommitterade. (E)
- N:r 126. *Förslag till normer för elektriska maskiner och transformatorer* (Svenska Teknologföreningens handbok IX), preliminärt antaget av Svenska Teknologföreningens Avdelning för Elektroteknik den 11 febr. 1919. (E)
- N:r 127. Utlåtande, avgivet av *1918 års tegelnormkommitté*, tillsatt av Svenska Teknologföreningens Avdelningar för Husbyggnadskonst och Väg- och Vattenbyggnadskonst. (HV)
- N:r 128. Förslag till införande i ordningsreglerna av bestämmelser för en *valkommitté* m. m. Förslag till ändrad lydelse av stadgarnas §§ 20, 21 och 22, avseende *höjda ledamotsavgifter* m. m. samt *Förslag till budget för år 1920* för Svenska Teknologföreningen av Föreningens styrelse avgivna till extra stämman den 17 nov. 1919 och ordinarie stämman den 19 nov. 1919. (F)
- N:r 129. *Kullager i fartygsmaskiner*, föredrag vid Svenska Teknologföreningens Avdelnings för Skeppsbyggnadskonst höstmöte den 29 nov. 1919 av civilingenjör Arvid Palmgren. (S)

12. Donationer och gåvor.

Utöver de penningdonationer, som omnämnas i den ekonomiska berättelsen, har Föreningen under året fått mottaga:

från kommandör C. C. Engström: kopior av ritningar till slussarna vid Panamakanalen;
från ingenjör Gust. P:son Wærn, New-York: 2 kartonger fotografier, visande maskiner, tillverkade av Bethlehem Steel C:o.

13. Personal.

Inom Föreningens personalorganisation ha å de viktigaste platserna inga personalombyten förekommit. Med anledning av A.-B. Stockholmssystemets nya förordning för spritservering å Föreningens lokal har Styrelsen uppdragit åt disponenten Tom Bergendal att bekläda befattningen som ansvarig föreståndare för ifrågavarande utskänkning.

14. Ekonomi.

Angående Föreningens ekonomi hänvisas till särskild av Styrelsen upprättad redogörelse.

Stockholm den 11 febr. 1920.

För Svenska Teknologföreningens Styrelse

HJ. FOGELMARCK.

K. A. Fröman.